

РАЗУМЕШ, ЗАР НЕ?

(избор)

РЕЧИ СУ ВАЖНЕ

Дошавши у собу, погледао сам визиткарту коју ми је дао рецепционар. На њој је била фотографија, телефонски број и текст на непознатом језику.

Окренуо сам број. Јавила се жена. Одмах смо прешли на енглески. „Мало сам уса-мљен“, рекао сам. „Да ли бисте дошли у моју собу?“ Жена је ћутала. „Да ли сте сигурни да знате кога зовете?“, рекла је напокон. „На визиткарти је слика. То сте ви, зар не?“ „Јесам, него – да ли сте прочитали шта пише испод? Речи су важне.“ „Дакле, ви нисте...“ „Нисам.“

Нисам знао шта да радим. „Шта онда? Шта бисмо могли да радимо?“ „Послушаћу вашу причу“, рекла је. Завртело ми се у глави. Некада сам читао о нечем сличном и то се није добро завршило, ако се добро сећам. „Немам причу.“ „Свакако да је имате, сви је имамо. Не бисте били у овом хотелу уколико је не бисте имали.“ Нисам могао да верујем шта чујем. О томе зашто сам овде, сигурно нећу...

„Да ли бисте ипак дошли у моју собу“, покушао сам још једном. Чуо сам како је одмахнула главом. „Имате мој број. Кад будете желели, назовите. Саслушаћу вас.“

Саслушати? *Саслушајти*? Одложио сам телефон на саму ивицу кревета, гадио ми се. Зашто би неко слушао нешто што се десило неком другом, потпуно непознатом? Због пара, наравно. Одвратно. Опет паре. Можеш купити све, све изузев...

Седим у својој соби. Доле, на улици, врви живот. Требало би устати, требало би ићи напоље, међу људе, приговарам себи. Али не устајем. Ваљам визиткарту између прстију и размишљам о томе како да почнем. Која реченица да буде прва. Важно је почети добро. Речи су важне.

ПУКОТИНЕ

Много прича се десило. Ово је једна од њих. Имаш жену, имаш децу, имаш посао, имаш ауто, имаш кућу у предграђу. Сви су изгледи да ћеш умрети срећан, да ће ти деца плакати на сахрани, да ће чак комшије жалити што те нема више. А онда једне вечери, док последња влакна светлости хлапе, а ти возиш кући, ништа брже но обично, нешто пукне, удариш у нешто. Ништа ниси видео, само туп ударац у ауто. Станеш,

изађеш напоље, погледаш шта се десило. Под твојим аутом лежи дете, седам, осам година, такво те чека код куће, могло је бити твоје. Не помера се. Испод главе му се шири локва крви.

Заурлаш, чучнеш, пипаш му жиле, ништа не напишаш. Обазиреш се наоколо, нигде никога, улица је празна. Сваки дан се возиш њоме, али никога не познајеш, насеље с кућицама, сиво и устајало. Нико те не гледа, сва су светла погашена.

Шта сад? Шта чинити кад ти се деси таква ствар? Знаш – кад би дете јецало, све би било једноставније. Положио би га у ауто и одвезао до болнице. Или позвао хитну помоћ. Сад видиш да му нема помоћи. Кад се мало смириш, приметиш да улична расвета није упаљена. На улици нема ниједног аутомобила. Обазиреш се наоколо, гледаш да ли ће неко прићи, да се неко не скрива иза канти за смеће и гледа. Нигде никога.

Волео би позвати некога, али кога? Уосталом, телефон ти је одједном сасвим празан и схваташ да, чак и да телефон ради, нико не би одговорио на твој позив. Још једном погледаш дете. Чини ти се да лежи тамо већ сатима, да му је лице сад блеђе, да се крв под главом већ осушила. Опет се обазреш и чини ти се да се куће на улици урушавају, да асфалт пуца, да су на ноћном небу велике пукотине кроз које ће сваки трен почети да се помаља празнина.

У руци још увек држиш кључ од аута, погледаш га, погледаш свој ауто и схватиш да се ауто више никад неће померити. Кључ испустиш, полако пада у таму под тобом и уопште се не зачудиш кад схватиш да ниси чуо ударац метала о асфалт. Нигде више нема ниједног звука. Пси не лају, телевизори не брује, телефони не звоне. Још једном се нагнеш над дететом. Све је мање и све мршавије, скренеш поглед на своје руке и чекаш да се на њима појаве пукотине. Помислиш: имао сам жену, имао децу, сви су изгledi били као да ћу умрети срећан. Али биће другачије. Много прича се не завршава срећно. Ово је једна од њих.

ФЛЕКЕ

Био је прашњав, сасвим изгребан, на мајици је имао жуте устајале флеке.

„Бацили су ме с воза.“ „Бацили? Тек тако?“ „Ранац. Остао је код њих.“ „Шта ћеш сад?“ „Најпре бих нешто попио.“

Налили смо му воде, плъснуо ју је себи у лице, песак се почео љуштити. „Још мало, молим вас.“ Разменили смо погледе, воде је и за нас било премало, али није се радило о томе. Сада ће штети, помислили смо, да иде с нама. Џип је био тако пун да смо, поштено говорећи, већ ишли један другом на живце.

„Догађају се такве ствари кад човек много путује“, хтели смо мало да га тешимо издалека.

Одмахнуо је. „Први пут сам ишао некуд. Мој отац је много путовао – мени је први пут.“

Разменили смо погледе. Те флеке – и ми много путујемо, нема шта, али ипак водимо рачуна о стилу. „Отац није више могао? Престар је за нешто тако?“ Јер ми, помислили смо, јесмо иначе већ зрели, дозрели, али за пут још нисмо престари, и уколико све буде било у реду, нећемо никад ни бити...

„Јесте. Тако некако.“ Како? А где је он? „У мом ранцу. Затворен у кутију.“ Овај је пролупао, помислили смо, шта он говори...

„Умро је. И написао тестамент. Да ћу наследити све кад проспем његов пепео у пустињи. И тако.“ Пепео? „У ранцу. Био је тамо. Спакован. У кутијици за чај.“

И тако су ти украли све. Но, увек можеш да слажеш, увек можеш да кажеш да се то десило тек после свега – Могли би да те издају једино они што су те бацили с воза, и ми, али ми – „И?“, рекли смо. „И. Отац је путовао. Разумео би. Уопште, шта би они могли с таквом кутијицом. Кад је буду отворили и видели да у њој нема чаја, бациће је. А овде...!“

Раширили смо руке. Песак, песак свуда.

Кимао је. „Већ сам све то прошао у мислима, ходам већ неко време“, рекао је. „Међутим. Како могу да знам да ће бити тако?“ Слегнули смо раменима. Како ћемо ми знати како ти можеш да знаш? „Будем ли тако поступио, стајаће флека на свему што будем добио. Није *шошћено*.“

Тја. Шта онда? Крени с нама, некако ћемо већ стићи до града, после ће бити све лакше – човек лакше мисли кад се иштушира.

Одмахнуо је.

„Не могу натраг док не нађем оца. Док не будем видео да је све у реду.“

Но, игла у пласту сена, помислили смо, то се још и може наћи, али прах у океану песка, то је...

„Можемо ли још некако помоћи?“, рекли смо.

„Само бих још мало воде“, промрмљао је и већ се почео окретати ка хоризонту.

ПИШЕМ ОВЕ РЕЧИ

у једном хотелу у старом делу имућног града. Моја соба има терасу, телевизор, бојлер, телефон, кревет за двоје, иако сам сам. Понео сам са собом компјутер и мобилни. Када сам у хотелу налик овом, волим написати понеко писмо, послати неку поруку. И кад укључим компјутер у намери да потражим мрежу, под прозором се зачује завијање сирене. Гледам с терасе како на носила подижу младића који лежи на земљи. Његова пријатељица хистерично плаче. Радници хитне помоћи најпре се труде око њега, а онда пусте да се претури на земљу. Сада су њихови покрети грубљи, не уздржавају се више, крај је. *Overdose*. Девојка се ућутала, одступила један корак, сад зна да њен плач ништа не може да промени.

Пишем ове речи, ни оне ништа не могу променити. И даље ће кревет за двоје бити празан, као и соба, ако се, наравно, не рачунам ја. И даље ћу желети да пошаљем неку поруку, али ипак то нећу учинити, јер ћу бити тужан уколико не добијем одговор. Младић на носилима и даље ће бити мртав и његова пријатељица и даље ће знати да њен плач није ништа могао променити. Пишем ове речи, ни то се не може променити. Ни ти, која си их напак прочитала, не можеш ништа променити. Речи су сада ту. Младића пак нема више. Радници хитне помоћи већ одавно су склопили носила, опрали руке, отишли кући, имају своје животе, превише је лешева на улици. И његова

пријатељица је отишла кући, можда се њен живот променио, можда је отишла у кому, одвукла се тамо, сад је на неком другом месту, можда чува твоју децу у вртићу. Сад, док читаш то, неко други је у оној соби и можда не завија ниједна сирена, можда нико не умире под прозором. Боље да је тако. Тако ове речи срећније приспевају свом крају. Каткад је боље да се ништа не деси.

ЗАВРТЕТИ

Спуштање му је ишло добро од самог почетка. Нашао је праве вибрације, температура је нарастала, девојке би почеле откопчавати дугмиће, посувраћати мајице на ивицама и гужва крај шанка била је све већа, шанкери су бацали погледе у његовом правцу показујући палчеве окренуте нагоре. А онда је нешто чудно умиксовао и одједном се све променило. Људи су се неко време удаљавали од њега неодлучним корацима, како би се већ у следећем трену завукли у скривене углове на рубу. Променио је ритам, као да би намерно хтео пресећи. Нико није насео на то. Испред њега појавила се плавуша обучена само у конач за зубе и засиктала нешто. Раширио је руке, што би значило *ја одлучујем, снађи се*. Одмахнула је главом и са столице повукла јакну која се пресијавала. Кренула је напоље и за трен ока јој се придружио букет врло сличних девојака.

Превртао је плоче и размишљао шта даље да чини. Један погрешан покрет, једном промашиш прави жлеб, и већ си испао. Неки пут се затворио, но, можда постоје и други путеви. Треба изаћи, морао би се вратити на факултет, рећи професору да је напокон спреман да преда тај свој докторат. Неке ствари се заврше мало раније него што човек планира и важно је да схватиш кад је крај. Изабрао је једну познату спору ствар. Колега за шанком му је климнуо главом и почео да скупља чаше са столова.

НЕДЕЉНИ РУЧКОВИ

Некада давно, још пред рат, на ручак код моје баке, сећа се она, долазили су генерали, добри пријатељи мог деке. То време је прошло, много времена је прошло. Данашњи генерали не уговарају пријатељске сусрете недељом у време ручка, седе у канцеларијама и кликћу по својим екранима, чини се да уопште не маре о мојој баки и њеној чувеној пуњеној патки. Јасно је да, у данашње време, моја бака не може безбрижно очекивати следећи рат. Састојке за пуњену патку грозничаво наслаже на гомилу у подруму, замрзивач је пун обезглављених тела у пластичним навлакама, а купила је и нафтни генератор, наиме, познато је да у рату струја мало-мало па нестане, на нафту би се пак могло извући неколико недељних ручкова. Недељом зове унук, једног по једног. „Хоћете ли доћи кад буде рат?“, пита. „Хоћете ли доћи?“ Објашњавамо јој да се ствари могу искомпликовати, путеви ће можда бити затворени, можда ће се пуцати, неко од нас може добити позив. „Нећу сама јести пуњену патку“, губи бака дах,

„нећу сама, такав ручак нема смисла. Не волим ратове, не волим такве ратове, и пре је било ратова, али људских, и они се нису мешали у моју пуњену патку.“ Та времена су прошла, бако, стрпљиво јој објашњавамо, сад је све конфузно, сад нико више не зна како ће бити ако буде било рата. Бакина јадиковка се полако смирује, одлажемо апаратуре и корачамо ка ормарима за гардеробу, забринуте проверавамо да ли је све на свом месту, све оружје напуњено и сви обарачи су откочени, бити припремљен, треба бити припремљен, сад нико више не зна шта ће бити, кад буде.

ДОЛАЖЕЊЕ

Не боли, мама. Нећу ти узети много времена. Наравно да ће болети. Али проћи ће. И срећна ћеш бити кад буде прошло. Нећеш заборавити. Кад не би болело, можда би. Бол се уреже. И мене боли, уколико не знаш. И ја се бојим. И не разумем шта мислиш. Полажеш руке на зид мог света, пипаш, ако се померам, бојиш се, када заспим и мирujem, уплашиш се да ме нема више.

Ту сам. Осећам. Сањам. Дишем. Долазим. Кад будем дошао, ствари ће се некако променити. Неће бити више тако важно. Та тесна соба. Мислиш да више не можеш ући тамо. Кад будем дошао, неће бити више тако важна. Бићу довољно мали да ћеш моћи да ме ставиш унутра. И ти ћеш бити мања. Свет ће се некако згрчити. За неко време бићемо довољни једно другом, сами. Нећеш више мислити на њега. Зашто није дошао. Зашто никад више не долази. Зашто више не зове. Зашто више не оставља букете испред врата. Пољско цвеће. Мирис угажене траве. Сокови на одећи. Било је тога. Много. Било па прошло. Ја нисам. Остао сам. Остаћу. Доћи ћу из тебе. И из њега, али то више није важно. Он ће већ некако отићи. Из тебе. Ја ћу доћи. И остати. Ићи ће све. Напред. Свима ћеш рећи, кад те буду питали: „Чији је?“ – „Мој“, рећи ћеш.

Најпре ће бити заиста тако. Онда опет друкчије. Одлазићу. Постати свој. И опет ће те болети. А не треба. Све се мења. Бол прође. Ивице се поравнају. И све иде. Не слушај их кад за тобом шапућу: „Сама“. Ниси сама. Ту сам.

Не брини. Биће већ. Некако. Ту сам. Осећам. Сањам. Дишем. Долазим.

ОФИЦИРСКЕ КЋЕРИ

смејале сте нам се док смо вежбали хватове на гитари. Очеви су вам звиждали с тераса и журиле сте унутра на вечере. Онда су се прсти, једне вечери, почели стапати у прве мелодије, а ви, девојке, биле сте увек на дистанци. Очеви су оштро гледали шта се догађа доле. И они су некада свирали гитаре, те су знали шта иде после. Почеле сте допуштати прве пољупце у уста. С времена на време понека од вас би подигла мајицу. Очеви су гладили своје запете пушке и трпели. Знали су да се те ствари не дају заобићи, иако то желиш. А ви сте све дубље залазиле у шумарке. Каткад сте говориле о својим очевима и то нису биле речи које би они желели чути од својих кћери.

Гитаре више нисмо носили са собом, сада су биле важне друге ствари. Очеви су одлазили, један по један, неки од њих су могли дотаћи ваше напете стомаке и промрмљати лепе жеље. И дечацки које сте рађале пронашли би, пре или касније, гитаре одложене у забачене углове. На први додир, свака је жица звучала сама за себе. Онда су учили затезања и отпуштања. Зачеле су се неке нове песме.

С вечери сте желеле да ћерке буду код куће, а оне су се ипак напољу смејале; и устајале сте, прилазиле прозорима и намигивале нам: гледај шта раде. Погледали смо, прислушкивали, нису нам све мелодије биле непознате. Помислили смо: звиждати, звиждати би требало сада.

*(Са словеначкој њревео **Иван Анџић**)*